

Pääkirjoitus: Kuviteltu Suomi

3/2016 / MATLEENA SOPANEN

Me suomalaiset olemme kyllä aivan omanlaisiamme. Kansamme on pieni, mutta korvaamme sisukkuudessa sen minkä numeroissa häviämme. Puheliaksi meitä ei voi haukkua. Kun puhumme, puhumme suoraan ja rehellisesti. Jotkut väittävät meitä varautuneiksi, jopa sulkeutuneiksi, mutta ei tässä kiire ole. Kun suomalaisen kerran voittaa puolelleen, on siinä reilu ystävä iäksi. Sellaisia me olemme, me pohjoisen kylmässä ilmastossa kasvaneet, sitkeän kansan jäsenet.

Edellä esitetty stereotypia on jokaiselle lukijalle tuttu. Vaikka todellisuus on luonnollisesti monipuolisempi, on kuvassa rehellisestä, suorasta ja sisukkaasta suomalaisesta jotain vetoavaa. Tämä on se kertomus, johon me haluamme ainakin osittain uskoa. Suomalaisuuteen liittyvät käsitykset ovat suomalaisten yhteistä henkistä omaisuutta. Ne auttavat ymmärtämään suomalaisia kansana ja tukevat ajatusta "meistä suomalaisista". "Me suomalaiset" erotumme selvästi muista maailman kansoista.

Politiikantutkija Benedict Andersonin mukaan kyse on siitä, että kuvittelemme, että kuulumme yhteen. Hän on esittänyt ajatuksen siitä, että kansakunta on kuvitteellinen

yhteisö, joka rakentuu keskusteluissa ja ajan saatossa. Kuvitteellisella hän tarkoittaa kansalaisten välillä olevaa tunnetta siitä, että he kuuluvat yhteen. Vaikka ihmiset eivät tunne toisiaan henkilökohtaisesti, syntyy yhteiseksi ajattelun menneisyyden sekä tapojen kautta kokemus siitä, että kuulumme samaan yhteisöön. Tämä on se liima, joka mahdollisti modernien yhteiskuntien olemassaolon.

Kansan kuvaukset voivat kuitenkin sulkea muita ulos. Määrittämällä tietyt piirteet tai ominaisuudet toisia "suomalaisemmiksi" on mahdollista arvottaa ihmisiä ja näiden toimintaa. Toisaalta mitä kapeammin suomalaisuutta kuvataan, sitä harvempi pystyy siihen samaistumaan. Eroja muihin tehdään myös vertailun kautta, mikä on tullut hyvin esiin esimerkiksi turvapaikanhakijoihin liittyvässä keskustelussa.

Keskustelussa usein puhutaan stereotyyppioista, jotka liittyvät sekä suomalaisiin että heihin, jotka tulevat Suomeen muualta. Huijaamisesta syytettyjen tulijoiden toiminta tuomitaan erityisesti niiden kriitikoiden silmissä, jotka vertaavat toimintaa luonnostaan rehellisen suomalaisen kiiltokuvaan. Monissa kannanotoissa on myös oltu huolissaan suomalaisen kulttuurin säilymisestä. Muualta tulevat vaikutteet nähdään uhkana, joka saattaa liata tai jopa kadottaa kokonaan kantaväestölle tutun kulttuurin.

Huolehtijat unohtavat, että myös täällä pohjoisessa on liikkunut iät ja ajat muualta tulleita ihmisiä ja ajatuksia. Jotkin vaikutteet ovat niin merkittävällä tavalla osa kulttuuriamme ja historiaamme, ettemme enää aktiivisesti ajattele niiden alkuperää. Näin ennen joulua esimerkiksi sopii monelle suomalaiselle (ainakin muodollisesti) tärkeä kristinusko, jonka juuret tunnetusti ovat Lähi-idässä. Luterilaisesta uskosta saadaan puolestaan kiittää erästä itsepäistä saksalaista pappia.

Käsityksemme suomalaisuudesta onkin hyvin paljon mielikuvien varassa. Siinä ei sinänsä ole mitään pahaa, kunhan muistaa ajoittain kyseenalaistaa kulttuurin autenttisuutta koskevat käsityksensä.

Muokattu Hybris-lehden alkuperäisestä tekstistä:

<https://hybrislehti.net/pkirjoitus-kuviteltu-suomi>.